

Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації

01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5

Вих. № 615 від 01.09.2021

*щодо законопроекту про внесення змін до Закону України
«Про електронні комунікації» щодо захисту інтересів держави
та користувачів електронних комунікаційних послуг*

Офіс ефективного регулювання (далі – BRDO) висловлює Вам свою повагу та звертається щодо наступного.

09.08.2021 р. на сайті Комітету цифрової трансформації був розміщений для ознайомлення та подальшого обговорення проект Закону про внесення змін до Закону України «Про електронні комунікації» щодо захисту інтересів держави та користувачів електронних комунікаційних послуг.

Зокрема, проект передбачає обов'язок постачальників послуг забороняти доступ термінального обладнання до своїх електронних комунікаційних мереж (по суті - припиняти надання електронних комунікаційних послуг кінцевим користувачам) у разі, якщо міжнародні ідентифікатори таких терміналів (далі-IMEI) містяться в реєстрі ідентифікаторів зі статусом забороненого до застосування в мережі мобільного зв'язку (п.7-1 ч.1 ст.2, п.14 ч.3 ст.18, ч.5, 5 ст. 65-1 згідно з проектом).

Фактично, на кінцевих користувачів покладається обов'язок з'ясувати законність походження термінального обладнання, яке було правомірно ними придбано, інакше вони несуть ризики бути відключеними від мережі.

Таким чином, законопроектом пропонується перекласти на кінцевих користувачів проблему неналежного виконання державою своїх функцій щодо протидії незаконному ринковому обігу термінального обладнання мобільного зв'язку, його контрафакту та контрабанді.

Закон також покладає на кінцевих користувачів вжиття заходів з метою зміни статусу свого термінального обладнання на “дозволений до застосування в електронній комунікаційній мережі” (ч.3 ст.107 згідно з проектом). Ця норма покликана забезпечити можливість користування термінальним обладнанням, що було ввезено на митну територію, як особисті речі. Умовою зміни статусу є підтвердження факту придбання обладнання за кордоном або факту перетину державного кордону.

Можна передбачити, що цією нормою скористаються і недобросовісні імпортери, які продаватимуть обладнання разом із чеком на його придбання (реальним або підробним) або змінюватимуть статус IMEI за допомогою підставних осіб, що реально перетинали державний кордон. Таким чином законопроект не досягне своєї мети (зменшення нелегального ввезення термінального обладнання), але створить 1) додаткове адміністративне навантаження на кінцевих користувачів послуг, які добросовісно ввезли обладнання як особисті речі, 2) додаткові корупційні ризики.

Норма щодо самостійної зміни статусу термінального обладнання також не враховує те, що значна кількість користувачів не має достатніх навичок для вжиття вказаних заходів

(люди похилого віку, особи з інвалідністю тощо). Ця група користувачів може втратити доступ до послуг голосового зв'язку та мобільного Інтернету. Це не узгоджується з гарантованим Законом «Про електронні комунікації» (ч. 1 ст.107) правом кінцевих користувачів на вільний доступ до електронних комунікаційних послуг та є неприпустимим в умовах застосування інформаційних технологій у всіх сферах суспільного життя.

Законопроект також містить норму щодо зміни статусу обладнання на “заборонене до застосування” в разі надання органами Національної поліції інформації про його викрадення. Це призведе до вивезення викраденого обладнання з території України, що унеможливить його пошук і повернення законним власникам.

Варто зазначити, що законопроект не передбачає жодної можливості зміни статусу обладнання з “заборонене до застосування” на “дозволене”, тому повернення викраденого обладнання законним власникам втрачає сенс.

Ця законодавча ініціатива також не узгоджується з іншими законами та міжнародними зобов'язанням України.

1. Включення до умов загальної авторизації обов'язку постачальників послуг обмежувати доступ термінального обладнання мобільного зв'язку *суперечить ч.1 та 3 ст. 13 ЕЕСС¹* згідно з яким загальне регулювання надання електронних комунікаційних послуг, прав на використання радіочастот та нумерації можуть підпорядковуватися тільки умовам, переліченим у Додатку I до ЕЕСС (який не містить передбачених проектом вимог).

Відповідно до Угоди про асоціацію (ст. 3 Додатку XVII) Україна повинна транспонувати до своєї національної правової системи будь-який новий або змінений законодавчий акт ЄС у сфері телекомунікацій. Таким чином, вказана законодавча ініціатива *не узгоджується з стратегічним курсом держави на набуття повноправного членства України в ЄС2 та інтеграцію до внутрішнього ринку ЄС у сфері цифрової економіки.*

2. Згідно з законопроектом (зміни до ст. 45) термінальне обладнання мобільного зв'язку, ІМЕІ якого не відповідає стандартам Європейського інституту телекомунікаційних стандартів, є таким, що має недолік в розумінні Закону «Про захист прав споживачів».

При цьому положення законопроекту щодо відключення правомірно придбаних споживачами мобільних терміналів з таким недоліком, суперечать передбаченим Законом «Про захист прав споживачів» державним гарантія на захист прав споживачів щодо належної якості та безпеки продукції, відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків продукції (ст.4, 5, 8).

Слід зазначити, що ст.415 Угоди про асоціацію з ЄС передбачає забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності з європейськими системами захисту прав споживачів.

3. В обґрунтуванні зазначеної ініціативи автори законопроекту посилаються в пояснювальній записці на документи Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ-Т Q.5051 «Концептуальні рішення з боротьби з використанням викрадених мобільних пристроїв») в яких пропонується відключати викрадені мобільні пристрої. При цьому автори законопроекту пропонують застосувати такий підхід до кінцевих користувачів, які правомірно придбали мобільні термінали.

4. Відповідно до Митного кодексу України (ст. 7, 8) запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил (що стосується і мобільних терміналів) становлять митну справу, яка здійснюється, зокрема, на принципах *виключних повноважень*

¹ Директива ЄС 1972/2018

² Указ Президента України від № 20.04.2019 р. № 155/2019

митних органів України щодо здійснення митної справи, додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб.

Замість захисту охоронюваних законом інтересів споживачів щодо придбання належної продукції, законопроект пропонує перекласти на них відповідальність за наслідки невиконання митними органами визначених законом завдань.

Слід зазначити, що згідно із ст.3 Конституції України держава відповідає перед людиною за свою діяльність, утвердження і забезпечення прав людини є головним обов'язком держави.

Враховуючи наведене, зазначаємо про неприпустимість внесення до Закону «Про електронні комунікації» змін, які порушують права кінцевих користувачів, суперечать законам України та зобов'язанням за Угодою про асоціацію з ЄС.

Сподіваємося на подальшу плідну співпрацю.

Голова

О. Дорогань